

КАФКА Франц (Kafka Franz; 03. 07. 1883, Прага — 03. 06. 1924, с. Кірлінг, нині у складі м. Клостернойбург, Австрія) — австрійський письменник. Навч. у Празі у Нім. школі для юнаків (1889–93), гуманіст. гімназії (1893–1901), Університеті (1901–06, вивчав хімію, германістику, історію мистецтва; 1906 закін. юриспруденцію). Працював 1907–08 у приват. страх. товаристві; 1908–22 — у Закладі страхування робітників від нещас. випадків у королівстві Богемія (Прага). Перші проби пера К. припали на поч. 20 ст. Автор оповідань «Das Urteil» («Вирок»), «Die Verwandlung» («Перевтілення»; обидва — 1912), «In der Strafkolonie» («У виправній колонії», 1914); проз. зб. «Betrachtung» («Спостереження», Ляйпциг, 1913), «Ein Landarzt» («Сільський лікар», Мюнхен, 1920), «Ein Hungerkünstler» («Голодомайстер», 1924); незавершених романів «Der Process» («Процес», 1925; обидва — Берлін), «Das Schloss» («Замок», Мюнхен, 1926), «Der Verschollene» («Зниклий безвісти»; опубл. 1927 у Мюнхені під назвою «Amerika» — «Америка»). Художню спадщину К. розглядають у контексті духов. здобутків австр., нім., чес. та євр. народів. Слов'ян. мотиви у творах К. є своєрід. вкрапленнями, що сприяють розумінню специф. для німецькомов. реципієнта занурення в глибини психоаналізу. Вони творять певне тло для поетики автора, на якому визначено структурну природу худож. світосприйняття, а також пояснюють становище для «самого себе» на рівні Я-особи. Цим зумовлено пошук оптимальн. варіанту виходу з криз. ситуації, оціноч. обґрунтування її доцільності, що відбувається в формі самоаналізу гол. героя. Саме цей засіб спонукає читача зрозуміти мотивац. механізми певних вчинків героїв, які живуть в умов. просторі. Він показовий для таких творів К., як «Der Kaufmann» («Купець», 1909), «Kinder auf der

Landstraße» («Діти на путівці», 1912), «Ein Traum» («Сон», 1916), «Ein Brudermord» («Братовбивство», 1917). Письменник розкривав сусп. дійсність очима героя з позиції засудженої, немічної, приниженої, маленької, непоказної й позбавленої індивід. рис особи. Сюрреаліст. візії заміщують засади, що керують зовн. світом; вони супроводжуються звуженням площини місця дії та конденсації часу оповідань до теперіш. миті. Це знайшло відображення у мові творів К. (уникав прийомів, що спонукали б орнаментувати мову його персонажів із проекцією на їхнє самовираження; звідси — алюзії, недомовки). Мала проза давала можливість К. передусім завдяки формі параболи висвітлювати складні питання морал. та філос. проблематики. Значні заслуги у справі популяризації творів К. належать М. Броду; за його редакцією на основі неавторизов. рукописів видано романи «Процес», «Замок», «Америка». Окремі твори К. українською мовою перекладали Є. Попович, І. Кошелівець, П. Таращук, Ю. Прохасько, І. Андрущенко, Н. Сняданко, О. Логвиненко. Інтерес укр. літературознавців до вивчення особливостей прози К. посилювався на зламі 20–21 ст. (Д. Затонський, Є. Волощук, П. Рихло, Т. Гаврилів, О. Кеба, В. Притуляк, І. Зимомря).

Основні твори

укр. перекл. – [Твори] // Всесвіт. 1963. № 12; Оповідання. Мюнхен, 1989; Оповідання // Всесвіт. 1993. № 3–4; Замок: Роман і оповідання. К., 1998; Перевтілення // Вікно в світ. Зарубіжна літ-ра. 1998. № 3; Перше горе. Жіночка. Співачка Жозефіна, або Мишачий народ: Три оповідання // Всесвіт. 1998. № 5–6; Голодомайстер // Кур'єр Кривбасу. 1999. № 95–96; Діти на путівці. Вікно на вулицю. Деревя // Андрущенко І. Культура Австро-Угорщини кінця ХІХ – початку ХХ ст. Духов. злет доби істор. занепаду. К., 1999; Щоденна плутанина. Герб міста. У дорогу. Дзига // Сова. 1999. № 1; Пасажири залізниці // Всесвітня література в серед. навч. закладах. 1999. № 7; Щоденники 1910–1923 рр. К., 2000; Перевтілення // Всесвіт. 2000. № 1–2; Вибрані твори. К., 2004; Перетворення: Оповідання. Л., 2005; Замок. Х., 2006; Процес. Х., 2006; Процес. Х., 2008; Зниклий безвісти: [Америка]. К., 2009; Перевтілення: Оповідання, новели, притчі, уривки з роману «Замок». Л., 2010; Твори: оповідання, романи, листи, щоденники. К., 2012.

Рекомендована література

1. Затонський Д. Франц Кафка, яким він був у дійсності // Всесвіт. 1963. № 12;

2. Його ж. Франц Кафка и проблемы модернизма. Москва, 1972;
3. Днепров В. Метафорический роман Франца Кафки // Идеи времени и формы времени. Ленинград, 1980;
4. Затонський Д. Франц Кафка // Всесвіт. 1983. № 7;
5. Волощук Е. Хроника странствий духа: Этюды о Франце Кафке. К., 2001;
6. Зимомря І. Австрійська мала проза ХХ століття: художня світобудова. Дрогобич; Т., 2011.

І. М. Зимомря, М. І. Зимомря

Бібліографічний опис:

Кафка Франц / І. М. Зимомря, М. І. Зимомря // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2012. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-11135>. – Останнє поновлення : 2023.

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).